

TELEGRAFUL ROMÂNULUI.

Telegraful este Duminică și Joi, la fiecare două săptămâni cu adănsul Foisioarei. — Prenumerarea se face în Sibiul la expeditorul foiei, printr-o scrisoare cu bani grați prin scrisori francate, adresate către expeditorul. Prețul prenumerării pentru Sibiul este pe anul 7 fl. v. a. iar pe o jumătate de an 3 fl. 50. Pen-

Nr. 17.

ANULU XXV.

Sibiul 27 Februarie (11 Martie) 1877.

Tragelele părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Muntenia pe unu an 8 fl. v. a. o jumătate de an 4 fl. v. a. Pentru principate și țările străine pe unu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se plătesc pentru întâia dată cu 7 cr. sîrului, pentru a doua dată cu 5 1/2 cr. și pentru a treia dată cu 3 1/2 cr. v. a.

Nr. 295 scol

Catra PP. OO. DD. protopresbiteri și administratori protopresbiterali.

Unul din mijloacele și modurile cele mai eficace de a propaga cultura între popor, este înființarea și instituirea de biblioteci pe lângă școlile populare.

A înveția pe popor se urmeze o viață morală, religioasă și națională, negresitu, că trebuie se fie un'a din solicitările noastre cele mai principale; și acest'a se poate ajunge numai, dacă vom escluse din lectura opurilor și scrierile contrare moralei, religioasei și simțiului național; și acest'a se poate ajunge cu modulu, dacă vom institui biblioteci cu carti de lectura instructive și proprie geniului și simțiului poporului nostru și deauna și a bitorilor de legea, patrii și națiunea sa.

Pentru ace'a, acestu consistoriu nu numai Ve recomanda, ci Ve impune chiaru, că se staruie cu tote mijloacele ce Vi suntu în potintia, spre a înființia pe lângă școlile noastre populare câte o mica biblioteca de carte mai bune carti de lectura: siguri fiindu, ca prin acest'a contribuiti foarte multu la cultura poporului nostru, și prin urmare și la durată și esistența bisericeii și națiunei noastre romane.

Din siedintia consistoriului arhidieceasanu tinentu în Sibiul, la 12 Februarie, 1877.

Pentru Esceletia S'a Dlu arhidiecepscopu și metropolitu:

Nicolau Pope'a m. p.

Archimandritu și vicariu arhidiecepscescu.

Lamuriri.

În cei din urmă cîțiva ani românii din țările „sub coróna St. Ștefanu“ multu au trebuit să suferă și multu au suferit. Aceste suferințe par a fi foste urmările firești ale situațiunei create prin nenorocitul războiului dela 1866. Ele suntu înse urmări ale lipsei de maturitate politică, a pierderii, cu care atîtu magiarii, cătu și noi românii, amu intratu în viața publică a din nou realcatuitei Ungarii. Magiarii se credeau capabili a purta singuri sarcin'a reorganizării și prin urmare ne-au creatu și ne conditiumi, între care trebuia să ne hotărîm a nu lua parte la viața publică. În aceeași vreme o parte a fratilor nostri de peste Carpați, tocmai partidulu, care astăzi e la putere, a crediutu de cuviința a abusa de pozițiunea noastră și a arunca în lume copilarăscă idea a „cuceririi Transilvaniei de către Romani“ și chiaru a unirei tuturor românilor într'unu stat independent. Din nenorocire lips'a de maturitate politică a facutu pe magiarii să credă că s'a gasitu și printre românii din Ardealu, Tiăr'ungureșca și Banatu căte unu dispus a vizitatu, care s'a lasatu a fi amagitu de vorbele late, pe care „Românulu“ le arunca în lume. Magiarii, totu în virtutea lipsei lor de maturitate politică, le-au luat tote aceste drepturi buni, le-au atribuit tuturor românilor și prin acest'a pozițiunea noastră a devenitu aproape imposibilă.

Încă la anul 1866 adevăratulu nostru povătuitoriu, Marele metropolitu Andreiu, ne-a sfătuitu să nu ne consumăm puterile luptându contra zădărnicele, de ore-ce lupt'a aru fi zadarnică și de prisos, zădărnica, fiindu-că deocamdată nu vom pute isbuti, de prisos, fiindu-că, urmându, precum începuseră, ei nu voru pute să o ducă departe. . . Durere înse! S'au gasitu oameni, care au aruncatu cu tina în întieptulu sfătuitoriu și în lips'a lor de chibzuintă, o parte din români au începutu să tipe, să opună și să facă alarma fără de nici unu rost.

Opozițiunea activă pute să fie binefacătoare, dacă aru fi fostu disciplinată și asediată pe nise temelii sanetose. În vreme înse ce ardelenii stau în pasivitate, ungureșii și ardelenii se iscolau în dietele din Pest'a. Iera bazele actiunei erau deadreptulu copilarăscu: se pretindea, că suntu asupriti și că ni s'au rapitu drepturi, pe care le avem că oameni și români. Trebuia să arătăm că avem dreptu la anumite drepturi, și noi strigăm că avem înșiși acele drepturi; trebuia să arătăm, că este în interesulu statulu, în interesulu dinastiei și chiaru în interesulu magiarilor, că noi să ne dezvoltăm și să înțelegem să avem drepturile, în lips'a căror'a nu ne putem dezvoltă, iera noi țineam susu și tare că suntu oameni și români, că amu fostu nascuti spre a ne bucura de anumite drepturi și — ca în ștersitu, — unu siru de bazaconii sarbede. În statu este o singura legitimitate fireșca: *interesele statulu*. Noi voiam să introducem o alta legitimitate — ore-si cum cosmopolita . . dreptulu naturalu.

Plecându pe această cale, mai înainte ori mai târziu, trebuia să ne înfundăm. Și ne-amu înfundatu.

Cându unu omu întieptu mure, celu putienu o parte din întieptiunea lui rămâne că mostenire în poporulu, din care facea parte. Dela murea Marelui metropolitu Andreiu și noi ne bucurăm de o parte din întieptiunea povătuitoriuului nostru. Cu încetulu ne încredințăm, că magiarii nu suntu pentru noi unu pericolu gravu, că ei nu o voru ducă departe și că nu putem face mai bine decâtu lasându-i să-și manânce colaculu. Protivnicii marelui Andreiu, care ne dau alte sfaturi, cu încetulu devin pensionari politici. Cui deosebire de cându în începutu crisa orientală români din țările de „sub coróna St. Ștefanu“ tacu mulcomi și asteapta.

Acastă e atitudinea pe care o observăm și pe care este bine s'o observăm cu deosebire față cu situațiunea de astăzi.

Eră înse de temutu, că nu cum-va această atitudine să fie reu interpretată; luându purtarea noastră dreptu capitulațiune. Și într'adeveru, crețim în „Deutsche Zeitung“ 28 Febr. din Vien'a unu articolu intitulatu: „Unu guvern magiaru cum se cade“, în care gasim urmatoriulu pasagiu: „Magiarismulu silnicu nu a facutu progrese decâtu în Ardealu; și aici înse grevoia se voru deale stirpă rădăcinile germane.“ — Va să dica — între noi a facutu magiarismulu progrese.

Să ne lamurim!

Noi nu facem cauza comună cu slavii, pentru-că interesele noastre nu suntu întocmai identice cu ale lor și pentru-că ne simțim destulu de

tari spre a începe singuri o actiune, cându vom crede de cuviința.

Noi nu facem greutăți magiarilor, pentru-că situațiunea este grea, pentru-că nu ne temem de densii, pentru-că prevedem că în caredu voru fi siliti a se abate de pe calea, pe care au urmatu până acum și nu le facem greutăți cu deosebire pentru-că Majestatea Sa prea bunulu nostru Imperatu și Rege a doritu să fimu rabdatori.

Și vom fi rabdatori cătu vreme răbdarea noastră va fi în interesulu dinastiei, alu țerei și în interesulu nostru. — Magiarii înse nu suntu și nici nu vom fi dispusi a ne face: între noi și magiarii nu e lupta pentru esistența, ci numai lupta pentru desvoltare.

La dispozițiunea în armată.

În fatia cu stadiulu în care se afla cesiunea orientală, dice „Osten“, ni se pare că dispozițiunea în armată austriacă e de însemnatate mai mare și mai decisivă decâtu instinctele de rassa turcofile ale radicalilor ungureșii și de aceea reproducem în următoarele foii militare de aici „Die Vedette“ unu articolu, în care se pledează pe fatia și lamuritu pentru o alianță cu Rusia și pentru război contra Turciei alături cu Rusia. Articolulu poartă titlulu: „Războiul său pace“ și dice:

„Nestatornicu se clătina limb'a la cumpena între scav'a războiului și a păcii. De-si în genere predomină opiniunea, că abia va mai fi cu putința de a reține pe Rusia de a isbucni, pentru că ea a mersu prea departe cu îngăimantulu său, totuși se audu voci însemnate prin foile notorice cari nu numai pledează cu totu zelulu pentru pace, ci aduc și temeieri la prim'a aparență cătu de plausibile pentru a-si motivă speranța că în cele din urmă totuși se va evita eruperea ostilităților între imperiulu țarului și Turcii și se voru compune prin mijloace diplomatice diferințele ce esistu.

„Noi nu suntu de părerea acest'a.

„De cându încep a se reivi cesiunea orientală noi nu ne-amu facutu nici pe unu momentu iluziuni, că rezolvirea ei definitivă s'aru puti amana de nou pe unu siru de ani, și până acum evenimentele ne-au dat dreptu. Tota diplomatisarea, scrierea de note și conferințarea a contribuitu numai a întârzi convingerea noastră dintăiu, că adică pentru osmanismu a batutu o'ra esodului său din Europa. Ultim'a încercare precipitată, de a-lu scapa, voindu a-lu spoi cu o constituțiune de poleitura europeană, nu a isbutitu și nu a avut altu rezultat decâtu esilarea arbitrara a indrasnetulu reformatoru.

Numai într'o resturnare completă a moravurilor și obiceiurilor mohamedane vede acest'a posibilitatea unei regenerări a poporului otomanu. Cu temerea ce o exprimă de curendu în Neapolea de adevăratu constituțiunea liberale ce o proiectă și octroia densulu sultanulu va rămâne o literă murtă, a pronunțiatu elu însuși patriei se simțința de murtă.

Fireșce că amu pute dice cu acelu criminalist, căru i s'a datu libertatea de a-si alege modulu morții se, că să lasăm pe Turcii a mura de

slăbiciunea betrănelilor se și Europa să priveșca cu brațele încrucișate la procesulu ei internu de distrugere, fără de a-lu mai grabi prin o intervențiune armată. Într'acestu insistu nu numai că aru stă în jocu esistența milioneloru de suditi creștini ai Portiei, ci chiaru nici Europa nu va dobândi liniscea, cătu vreme cesiunea orientală va spendiura de-asupra capulu ei că sabi'a lui Damocles. Și anume pentru Rusia nu e oportunu că să-și bage sabi'a trasa de oportunitate ierasi în țeca. Diplomati'a se osteneșce în zădaru în a-i cladi poduri pentru o retragere cu onore. Calcându pe acestea, onorea ei se va perde cu siguranță, prelânga acest'a usioru aru pute să prorupa și o revoluțiune, fia din partea partitulu militarulu dela curte, fia din partea masselor fanaticate de comitetele slave și de preotim.

Cu unu cuventu e prea târziu. Cu a prea târziu, împregiurarea acest'a noi o considerăm de o fericire nu numai pentru Rusia ci și pentru întreaga Europa. Cu cătu mai iute se va înlatură materi'a bolnavă din organismulu acestu continentu, cu atătu mai bine de sanatarea lui viitoare.

Lina de Sarbatu ignoră că de seversire forti'a împregiurării se, ceea ce noi credem mai multu, și dă aerulu de a o ignora, cându pasindu cu tog'a impaturată dupu înaintea țarulu voiesce a i vindeea numai acestulu singuru decideru asupra acestulu său a păcii. Și unu autocratu nu pote totu-deun'a aceea ce voiesce, adese ori trebuie să se supuna și elu necesității. „Journal de St. Petersburg“ are deci toată dreptatea de a polemisa contra acelei manevre a ministrulu englezu, care voiesce să minstrulu responsabilu pentru cursulu evenimentelor în spațele țarulu. Noi nu tagadum, că la Neva încă totu domnesce unu curentu dupu, ca în deosebi imperatulu Alesandru II. cătu pentru persón'a se, are sentimente de pace, daru și denșare — această a dovedit'o prin cuventulu său dela Moscova — nu se va cugetă nici cându să sacrifice iubirei sale de pace, interesele și onorea imperulu său și chiaru și onorea ei, nu aru mai pute.

Circulariulu lui Gorciakoff e cea din urmă sfortiare a Rusiei de a dobandi solidaritatea între puterile, asiă precum se stabilise ea prin conferința din Constantinopole la măs'a cea verde, și pentru o procedere activă mai departe contra Turciei. Cesiunea orientală într'adeveru ca nu e specificu rusescă, ci europeană, și de aceea aru trebuî rezolvata nu numai de Rusia singura, ci de întreaga Europa, cu atătu mai vertosu cu cătu Turci'a a vatematu pe această prin respingerea brusca a propunerilor conferențiali, prin urmare și este datore cu o satisfaciune. Dar' cându guvernulu englezu declara prin rostulu ministrulu de război Hardy, că elu țiene de o faptă nejustificabilă a aruncă sabi'a în cumpena contra Turciei în scopulu de a face morale, și ca elu nu va face decâtu o presiune morală asupra ei; cându cele-lalte puteri asemenea Angliei întârzie a silii pe imperiulu otomanu să se subordoneze voinței lor clar formulate, mai poți-se lua în nume de reu Rusiei, decâtu ea, facendu de vre-o câte-va luni pregatiri cu spese imense, în cele din

urma se decide a întreprinde singura resbelulu? „Aici stau, nu pot alt-feliu, Ddieu sa-mi ajute, Aminu!“ va trebui sa dica si va si dice.

Cu toate aceste limbajulu pacificu mai nou din „Golos“ nu e nejustificatu, pentru ca elu in casulu unui duelu între Russi'a si Turci'a se teme, ca cea dintâiu va dobandi numai rezultate negative si ca armata sea inaintandu victorioasa pe drumulu câtra Constantinopole de odata aru pute fi impededata prin unu votu unanimu ce aru veni din Londonu, Vien'a, Berlinu, Parisu si Rom'a. De aceea se plange densulu: „Russi'a in unu asemenea momentu togm'a cá si inainte de acést'a cu 23 ani, va avé in Europ'a numai inimi dâra amici bá!“ De alta parte au dreptu si „Petersburski Wjedomosti“ credindu ca Russi'a mai curendu séu mai tardiu va fi silita sa intre in actiune, deca nu cu invoirea puterilor, totusi in cele din urma fara frica de opozitiunea lor. Mai insemnatore suntu cuvintele oficiosei „Agence Russe“, ca Russi'a va asteptá respunsulu puterilor la nota circulara, dâra atunci séu ca-si va conformá atitudinea cu acordulu ce se va constatá prin tr'ensulu séu — si acést'a e mai probabilu — va urmá numai interesele sele proprie.

Din enunatiunile ce togm'a le amintiramu resulta doue lucruri: întâiu ca Russi'a e decisa a incepe in scurtu tempu resbelulu contr'a Turciei in casu de lipsa si fara aliatu; a doua, ca ea doresce ferbinte, a castigá spre acestu scopu unulu séu mai multi aliatu.

In momentu ea intr'adeveru se afla intr'o isolare completa. Chiaru si cele doue imperiuri cu cari e mai stensu legata prin aliantia celor trei imperati, se tienu de totu rezervate. Bismarck repeta ca Germani'a nu are nici unu interesu directu la cestiunea orientale. *Andrassy* se dice ca are de rugetu a-si conservá independenti'a sea relativu la decisiunile sele, prin urmare de a continuá cu „politic'a sea din casu in casu.“ Ambele puteri cum se asigura au declinat formarea unei aliantie triple ce o asteptá Gorciacoff dela densele si au apromisu numai o neutralitate binevoitoare.

Acést'a espunere a situatiunei momentane ni se pare corecta si cum credemu se va confirmá prin respunsulu ce se asteptá la nota circulara rusésca. Pe noi ne intereséza aici inainte de toate cercetarea, deca politic'a atribuita Austriei in acést'a afacere este intr'adeveru si cea mai avantajoasa pentru dens'a. Respondendu la întrebarea ce ni-amu pus'o in acestu articulu: „Resbelu séu pace“ asiá ca Russi'a e silita a se decide pentru resbelu, nu ne remâne acum decâtu sa resolvimu acea întrebare si cu privire la monarchi'a nostra. *Si aici noi inclinâmu spre resbelu, cu alte cuvinte pledâmu pentru o aliantia sincera si numai de câtu cu Russi'a.*

Valórea unui servitiu e cu atâtu mai mare cu câtu mai putiene persóne se pricepu in a-lu prestá si cu câtu e mai grava situatiunea in care se afla acél'a ce-lu cere. *Austri'a oferindu astadi fara multa siuvoire imperiului isolatu rusescu mân'a pentru o aliantia de resbelu contr'a Turciei, aru dobandi conditiuni de totu favorabile, aru câstigá celu putieniu litorarului seu adriaticu tierile dela spatel acestuia ce-i suntu necesare.*

Cá si Mithad-pasi'a, nu credemu nici noi in posibilitatea de a se localisá resbelulu russo-turcescu, deca acést'a a isbucnitú odata. Austri'a nu va putea sa nu iá parte la elu mai tardiu, de-si nu in urm'a intetiriloru poporatiunei sale slave, ci din liber'a convictiune ca avantagiulu seu pretinde acést'a. *Nu aru fi dâra mai intieptiesce, a ne decide pe locu pentru acést'a si a câstigá astfelu dela cas'a Romanoff o multimita ce intr'adeveru nu e de desconsideratu? Ex-mare vezirulu (Mit-*

had pasi'a) a doveditu o agera si mare prevedere politica indigitandu la intentiunile secrete ale lui Bismarck relativu la marirea Germaniei. *Dar' Austri'a uninduse cu Russi'a nu are sa se téma nimicu de pangermanismu si cu atâtu mai putieniu de panslavismu, pentru ca tendintiele acestuia s'aru spriginu intr'ascunsu numai de o Russia inimica noue pentru a slabi factorii ce compunu statulu nostru de nationalitati.*

Se póte ca in Berlinu si in Vien'a se calculéza cu unu desastru alu fortierulu combatante rusesci si la o asemenea intemplanu s'aru gasi in ambele locuri destula tãria, pentru a purtá nenorocirea amicului. Noi inse nu credemu in unu asemenea desastru, pentru ca de o parte nu incape nici o indoiéla asup'r'a superioritãtii ce are organizatiunea armatei rusesci preste cea turcésca cu toate defectele varie ivite in mobilizare, cari dealmintrea suntu cu totulu inlaturate; de alta parte insa pentruca tocm'a acelu imperiu s'a aretatu totudeun'a in facti'a unui desastru la inceputulu resbelului cu atât'a tenacitate încãtu adese-ori pe urma i-a remasu victori'a. Turci'a nu va fi in stare sa opuna o resistentia lunga si cu efectu nici coloneloru ce inaintéza câtra Dunare nici celoru ce intra in acela'si tempu din spre Caucausu. Dar' deca, cum se teme „Golos“ — Europ'a unita va strigá Russiei unu „stai“ si Austri'a se va asociá la acést'a strigare, întrebâmu ce folosu póte avé de aci statulu nostru? In casulu celu mai favorabilu i-aru remané asecuratu status-quo seu teritorialu, pre cându elu prin o aliantia cu Russi'a si-aru sporí posesiunea si prin acést'a si puterea sea in modu considerabilu. Elu si-aru poté alege atunci dupa placulu seu partea ce i-aru conveni din mostenirea turcésca si in implinirea misiunei sale aru poté sa duca mai departe cultur'a spre orientu.

Pentru Russi'a dâra resbelulu contr'a Turciei e o necesitate politica, pentru Austri'a o reclama a prudentiei politice.

Revista politica.

Interpelatiunile in cas'a deputatiloru din Budapesta nu se mai sfersiescu. Dr. Politu interpeléza pe guvernul pentru Dr. Mileti'ci s'a detienutu in arestu preventivu de noue luni de dile si invetiatoriulu Stefanu Iancovici'ci siese luni de dile fara de a se face investigatiune in urm'a lor. Ernest Simonyi a interpelatu pre ministrulu presiedinte, deca a facutu ceva pentru securitatea caletoriloru magiari pe vapórele c. si reg., cá sa nu se mai repetiésca scandale cá cele intemplate la Triestu si Cattaro cu deputatiunea, carea ducea sabi'a lui Kerim pasi'a.

Diet'a Ungariei s'a ocupatu in dilele aceste si cu o dauna a statului de 148,000 fl., imprumutati la 1869 societãtii de cladire de nai „Pest'a—Fiume“. Societatea acést'a a bancrotatu si contele Lonyay, care érá pe atunci ministru de finantie, nu-si capetase inca absolutoriulu pentru erogatululu acést'a. In siedinti'a dela 7 Martiu n., dupa o lunga apologetica a fostulu ministru, s'a datu absolutoriulu si lucrulu acum e intr'atãta in ordine, încãtu statulu este in paguba de acestu bagatelu de suma.

Mai multe diurnale ne indulcescu viitoriulu celu mai de aprópe spunendane, ca resbelulu este inevitabilu. „Frbltt“ ne infatiséza inse lucrulu asiá, ca Russi'a intrandu in lupta cu Turci'a va fi nisuita a nu jigui nici pe Austri'a nici pe Angli'a. Ea va localisá resbelulu in peninsul'a balcanica, pe campiile Bulgariei si ale Traciei. Altele inse suntu mai putieniu optimiste, si, dupa ce admittu ca Russi'a va fi cea dintâiu care va sarí in jocu, nu tragu la indoiéla, ca voru sarí si alte puteri dupa dens'a.

De aci se esplica pregatirile de mobilizare in toate partile, chiaru si in statulu séu imperiulu austro-ungurescu.

Atitudinea Romaniei o esplica foile mai din urma ostila Turciei. Esplicarea acést'a se argumentéza cu repasirea lui Sturza din ministeriu acum pentru a dóu'a óra.

Generalu Ignatieff caletoresce pe la curtile din Berlinu, Parisu, se dice si la cea din Vien'a, spre a urgá respunsulu la nota lui Gorciacoff, de alta parte de a se asigurá de atitudinea cabinetelor in decursulu resbelului eventualu.

Principele Milanu anuncia poporului serbescu pacea printr'o proclamatiune datata dela 22 Februariu, multiamindu „fratiloru rusesci“ si tuturor natiuniloru nobile, cari au ajutat pre serbi in tempulu resbelului; multiamindu serbiloru pentru serviciile ce leau adusu patriei, luptele pe campulu de batalie, séu servindu in administratiune.

Din Cettinje se scrie in 22 Februariu (6 Martiu): Principele Muntegrului a avisatu pe cale telegrafica pe tramisulu seu in Constantinopole, sa nu-i scape din vedere sórtea emigrantiloru. Mai departe principele pretinde 12 cotare ocupate de muntengreni. Fisionomia Cernagorei nu e nici decum pacinica. In septamãna trecuta au sositu din Germani'a 10 tunuri Krupp. In laboratoriu de patrónu se lucra neintreruptu. Pacea serbiloru cu turcii e fórtu reu vediuta si nimenea nu vorbesce bine de ea.

Pórt'a a gasitu lucr'u cu cale a interpelá pe cabinetulu din Vien'a despre armãrile sele in apropierea fruntarieloru turcesci. Austro-Ungari'a, certimu, a si respunsu si respunsulu a mulcomitu pe cabinetulu turcescu.

Despre unu conflictu între romãni si turci serie „Fr. Blatt“ urmatórele:

Insul'a ce se afla in apropierea satului turcescu Pyrgos, pâna in tómn'a trecuta a fostu impartita in doue, încãtu o parte érá turcésca si alt'a romanésca. Dunarea a unitu amendoué partile spalãndu nasipulu care servea de mediuna între ambe teritoriele. Venindu deunedile o grupa de turci din Pyrgos pe insula sa taie lemne de barace, a fostu observata de cordonalu romanésca si a provocat'o, fiindu ca a calcatu pamentu romanésca, sa se dea prinsa. Din acést'a s'a nascutu certa si oficialulu municipalu turcescu a puscatu cu revolverulu asup'r'a cordonului fara a nimeri pre cineva. Romãni acum au trasu cu puscile in turci, au omoritu doi turci si pe mai multi au ranitu. Restulu turciloru, 17 insi, fura prinsu. Cadavrele (dupa facut'a sectiune) se inapoiara la Rusciucu. In Rusciucu suntu spiritele fórtu catranite. Comandantulu vaporulu turcescu de resbelu s'a incercatu a oprí barcass'a (vaporu) romanésca carea duce post'a européna la gar'a Varnéi. Directiunea drumului de feru Hirsch a protestatu contr'a acestui actu la consulatulu francescu.

Sentintie magiare asup'r'a regimului Tisza.

Sabiuu 24 Februariu 1877.

Mai ca eramu sa trecemu cu vederea articulu prea interesantu, ce aparú de unadi sub acestu titlu in Nr. 966 alu fóié germane locale „Siebenbürgisch d. Tageblatt“, cá resunetu la opiniunile unoru diuare magiare in privint'a crizei ministeriali ce se escase din controversele pactãriloru pentru banc'a nationala, respective între cabinetulu cis- si transilaitanu.

Numit'a fóiá germana, carea de unu tempu incóce cam adeseori se intereséza si de aparintiele din fói'a nostra, reproducendu unii articlii de colóre politica, — in Nr. susu amintitu reproduce articulu marcantulu din fói'a magiara „Alfold“ ce apare in Aradu si trece de organu provincialu

mai insemnatu si nepartialu. — Cuprinsulu acestui articulu in traducere fidela este urmatoriulu:

„Impartasindu noi simtiemintele publicului si nu ale singuraticiloru aderinti ai regimului, este datorint'a nostra a si talca acést'a, — si noi avemu cause a dechiará: ca decãndu a devenitu Tisza la regimu, uniculu momentu imbucuratori a fostu acél'a, cându telegrafulu ni anuciase, ca densulu a dimisiunatu si Majestatea Sea a si primitu dimisiunea; iér' scirea sosita mai apoi ca Escelenb'a Sea dimisiunatulu ministru presiedinte totusi a remasu iérasi in spinarea natiunei ruinate si degradate, — inteligint'a nedependinte a Ungariei, o privesce de o lovitura cumplita pentru tíera si anuciandu de doliu.

Ori-care patriotu este necesitatu dej'a recunóscu, ca fusiunea Ungariei a devenitu blasfemu si o nenorocire mai mare n'a potutu lovi pre poporu cá si acea, ca vés'la regimului a ajunsu in mânilu dlui Colomanu Tisza.

Foile regimului nu pregetau mai de unadi a infricá publiculu cu aceea: ca vomu deveni sub regimulu lui Sennyey séu Majlath si atunci poporulu érá aci.

Nu scimu deca exista atere sufletu de omu liberalu, care sa fia trasaritu seriosu de acést'a scire; dar' acea potemu conformu opiniunei publice fidele cu adeverata conscientiositate constatá: ca deca publiculu aru avé sa aléga, elu de sute de ori mai bucuros aru dori guvernarea tierii in mân'a lui Sennyey — Majlath séu a vre-nnuu conducatori a fostei partide deakiane, séu dóra chiaru a unu absolutismu onestu magiaro-simtiotoriu — decâtu in mân'a liberalulu Tisza Kalman.

Inca nici cându, nici sub regimulu turcescu, austriacu ori unguurescu, n'a fostu maltratatu poporulu cu sarcini (contributiuni) cu legi rele, si cu alte fatalitati si lovituri necurabili ale unui regimu reu, cá de cându se aventá conducatoriulu centru stãngu, n'a fostu nici cându omu la regimu mai putieniu liberalu-reactionariu — si abusatoriulu de frase sinistre, cá si densulu, carele in decursulu a loru optu ani a amaritu viét'a lui Franciscu Deák, de pia memoria in contr'a a cáruu partida a portatu resbelu de stirpatiune, carea partida nici cându nu aru fi sacratu din drepturile statului si interesele economice pentru Vien'a acea, ce a facutu Messi'a din Bihar'a!

Si macaru ca acestu sistemul seracescu tíer'a in modu ne mai pomenitu, in multe locuri despóia pre sermanulu poporu de ultim'a sdréntia pentru nesuportabilele dâri; macaru ca cetatienii se maltrãtãza pentru asemenea dâri vechi, cari parte dej'a le-au depurato, parte au fostu pretinse cu nedreptulu dela densii; apoi de-si clas'a de mijlocu a poporului s'a prefacutu dej'a in proletariatu iér' posesiunile pamenturiloru trecu in mâni straine, realtãtiele vinu sub doba pentru unu pretiu batjocoritu, — totusi cas'a statului e gola si noi nici atâtu nu suntemu siguri, ca intr'o diua frumoasa deododata ne vomu tredi cu enunciarea bancrotulu de statu.

Ce se mai si potemu perde, deca va deveni ori cine la regimu? Mai reu de asiá nu va fi, pentruca cá si acum nu póte fi mai reu.

Si ce-i folosese cetatianulu in decedintia, ca are unu parlamentu, cându majoritatea lui cu sufletu servilu la toate dice aminu, câte i le dictéza domnulu si maestrulu, presiedintele regimului!

De acea binevoiesca satelitti diurnalistici devotati acestei politice a ne crutiá cu intimidãrile de regime conservative séu ori ce felu altcum cugetãtorie. A fostu destulu a tiené prósta tíer'a si a o ruiná diece ani.

Lese-se de a mai adauge la pecatele loru si mai departe amagiri si naluciri. Tíer'a este dej'a desamagita, vaetãrile strigãtorie ce criu si nemultiamirile ilustréza fórtu chiaru activitatea loru. Numai atât'a i mai rogãmu cu totii cá sa incete „a ne mai ferici“, cáci de va mai durá multu asiá, ne vomu rogá de Vien'a, — cá sa ne mangaie cu unu micu absolutismu.

La aceste opiniuni si respective sentintie pronunciate in numele celui mai incarnatu poporu magiaru din partile unguerene, prin rostulu unui organu pretinsu liberalu si radicatulu preste ori-ce partide, — noi din punctulu nostru de vedere romanu,

credem de superfluu a mai face comentarie, ci marginindu-ne numai la reproducerea pasagiilor dupa „*Tagblatt*“ reflectăm si la acestu locu cele ce nu odata am accentuat: ca deca vre unulu dintre poporele poliglote din acesta patria comuna Ungari'a a avutu cauza fundata de a fi nemultiimitu cu atitudine de pâna acum nu numai a regimelor ci mai vertosu si din alu câror'a sinu pururea s'au aventatu omnipotentii pusetiuniloru, — apoi acelu poporu in prim'a linia a fostu si este celu romanu, — care chiaru in comitatulu Aradului, — sorgintea lamentâriloru, — reprezinta maioritetea absolutu precumpanitória si care simte mai cumplitu nedreptatirile si suferintiele cestiunate si ilustrate de organele magiare!!

Lamentârile magiariloru asupr'a domniloru pusetiunei indreptate chiaru la adres'a ministrului presedinte mai deunadi demisiunatu si eri alalta eri ierasi rehabilitatu, justificata pre deplinu banuelile nôstre relevate la tempulu seu in acést'a fôia.

Ele diferu numai intr'atât'a, ca pre cându nôue ni se luau in nume de reu vaerârile, de-si in altu tonu cu multu mai domolu exprimate, pentru nedreptatirile ce le comitu factorii dela potere fatia de noi românii intru suprimerea egalei indreptatiri, ba pre cându tocmai diurnalistic'a magiara pentru acelea, ne-au timbratu de „*rei patrioti*“, atunci totu aceasi diurnalistica — firesce in tonu mai categoricu si bombasticu — cetese levitele omnipotentiloru fâra de cea mai mica reserva, timbrându-i de ruinatori de tiéra, in molulu aratatu mai susu!

O satisfactiune mai eclatanta despre cele cuprinse in articuli fôiei nôstre intitulati „*Generalulu Thür in cestiunea orientala*“. — „*Magiarii si magiarismulu*“. — „*Cine agitêza**“ nu ni-au potutu dá nici cându nime cá si cum o vedemu exprimata in modu atátu de fidelu si plausibilu prin susu atinsele pasagie reproduce dintr'unu organu nedependente alu contrariloru, nostri seculari.

Corespondinta.

B. Vinosa I. A.-Iul'a 19 Fauru v. 1877.

Dle Redactoru! In dilele acestea — mi veni la mâna unu calindariu ungurescu — pre a. 1877 tiparitu si edatu in Budapest'a de d. *Bucszsky Alajos*, in care, intre altele, aflaiu si cetiiu si istori'a lui *Horea*, de sine intielegandu-se ca acést'a e descrisu cu colori câtu se póte de negre. O carte inse cum e calindariulu, de-si e numai unu opsioru asiá dicendu, bagatelul si neinsemnatu, de ore-ce dupa espirarea anului, mai nu se mai considera; totusi fiinduca unu calindariu e o carticica pre carea o cetescu ómeni de tóta clas'a, si prin urmare clas'a poporului inferióra si seni-culta, lesne aru poté fi sedusa a crede ca cele scrise intr'ensulu suntu tôte adeverate. Deci dupa ce cetiiu istori'a lui *Hori'a*, subscriulu de-si nu me tienu de clas'a literatiloru, totusi din mai multe puncte de vedere, me hotariu a o aduce la cunoscint'a publicului nostru romanu prin organulu nostru „*Tel. Rom.*“. D. *Bucszsky* intitulêza istoriór'a lui *Hori'a*: „*A Hora világ Erdélyben*“, apoi la pagin'a 67 dice: ca „*hora vagy horja oláh nyelven kántort jelent*“ és csak ugyan ily hivatal viselt a görök közt.

Asiá dara dupa d. *Bucszsky* — toti cantorii, fâra deosebire de natiunalitate si confesiune se potu numi „*hora*“, deca „*hora kántort jelent*“, de ore-ce chiaru si ungurii dicu cantaretului loru „*kántor*“. Mai departe, dice d. *Bucszsky* la pag. 68 ca *Hori'a* cá omu firetiu si germanu bunu

in 1777 fu alesu jude comunalu si cá atare, totu in 1777, s'aru fi dusu la Vien'a cá se dobandésca dela Imperatul dreptulu de tergu de tiéra in opidulu „*Bradu*“ (fostulu cottu *Zarandu*) si dice mai departe d. B. totu la pag. 68 ca dupa ce s'a reinturnatu *Hori'a* dela Vien'a, de unde a si adusu o hartia imperatésca referitória la licentia tergului de tiéra din *Bradu*, *Horea* aru fi disu romaniloru câti se aflau in *Bradu* la tergulu de septamâna, ca in 1 Nov. toti românii sa se adune la satulu *Mestécanu* lângu *Bradu*, cáci elu a venitu dela Imperatul, si are ceva de a le comunicá. In 1 Nov. s'au si adunatu cá la 500 de romani pre câmpulu între *Bai'a* de *Crisiu* si *Bradu*. (Asiá dara nula satulu *Mestécanu*) si acolo in câmpu a tennutu romaniloru adunati o vorbire falsa, si cu o harthia alba scrisa pre pergamentu cu litere de auru, aru fi sedusu pre romani a crede, cumca elu e imputernicitu de Imperatul cá sa elibereze pre romanii iobagi din robia unguriloru, respective, a domniloru pamentesci, si ca (dice mai departe d. *Bucszsky*) i-a fostu lesne lui *Horea* a insielá pre romani cá sa-i créda lui, de ore-ce atunci românii — in 1777 nici unulu nu sciá ceti cum nu sciú ceti (românii) nici in diu'a de astadi. — Asiá dara noi românii dela 1777 pâna inclusive la 1877 si respective intr'unu seculu intregu, dupa d. *Bucszsky*, n'amu facutu nici unu progresu in cultura!

Chiaru de acést'a credintia suntu astadi magiarii? E'n sa vedemu cum scrie d. B. despre acést'a; „*E beszédjei után, elóvett — Hora — egy hamis iratot mint ha azt ő — a Császártól kapta volna, mely azonban nem volt egyébb, hanem a mit ő e czélra meg tartott magánál, mivel pedig ez — a szokás szerént — fehér hártya bõrre volt írva nagy aranyos betűkkel; az oláhok — úgy mint ma is — egy betűt sem tudtak olvasni; tehát senki sem kételkedet az ő küldetésének igazságában.*“

Mai incolo dice d. B. ca a si eruptu rescól'a, si ca guvernatorulu *Bruckenthal* si generalulu *Preis*, din illo tempore, aru fi recuratu pre *Eppulu* romanu cá, dimpreuna cu preotimea se liniscésca pre revoltanti, si ca epulu si preotimea s'au si intrepu cu cuvinte frumóse cá sa se liniscésca sculatii. Ei bine, dar' ascultati cu ce epitetu batjocoritoriu vorbesce d. *Bucszsky* despre preotii romani, astadi in 1877. — Dice d. B. la pag. 69, „*Püspökjeik és papáik, szép kegyes beszédekkel arra vették őket: hogy Horától el szakadván: esendesen haza ballangjanak.*“

Va se dica d. *Bucszsky* si acum cându aru trebuí din patriotismu sa imblândiésca inimile ranite, tórna veninulu despretiului si alu batjocurei. Poporului magiaru i se dau scrieri din care sa suga ur'a asupr'a conlocuitoriloru romani.

Dar' frate române nu te superá, nu te indigná de unii cá acesti'a cari pe tôte córdele ti cânta „*Uá*“ in locu de „*Osann'a*“, cari pe tôte dungile se stradiuescu intr'acolo cá sa faca lumea neromâna a crede, ca poporulu romanu e si astadi unu poporu prostu si necultu, tocm'a, buna óra cá in 1777, si prin urmare nedemnu de considerarea, respectarea si simpathi'a popóreloru neromâne din Europ'a, cáci deca inim'a dlui B. nu erá rea fatia de noi românii: atunci nu scrie nici „*úgy mint ma is*“ nici „*az oláh papák*“. Amu disu, nu te indigná, ci aduti aminte de cuventulu domnului din s. scriptura carele dice: „*Si tu fiulu omului sa nu te temi de ei nici sa te spaimântedi de fati'a loru, pentru ca selbateci se voru face si se voru aduná asupr'a tá, si in mijloculu scorpiiloru, tu locuiesci*“. Ezechilu c. 2. v. 6. Mai departe, viu a intrebá pe dlu B. ca, chiaru de aceea credintia e, ca românii si in diu'a de astadi in

1877 chiaru numai atáti'a si numai atát'a carte sciú, câti si cáta au sciutu in 1777? Si de mi-arú respunde d. B. ca dá, atuncea l'asiu rogá: cá, la primáver'a viitoare se faca o excursiune prin *Transilvani'a*, si eu sum convinsu, ca, facându densulu acést'a: s'aru convinge însusi ca a scrisu neadeveru, cându a scrisu „*úgy mint ma is*“ de ore-ce mare saritura e din 1777 pâna la 1877 in câtu tempu, numai de celu mortu se póte presupune ca n'a facutu nici unu progresu in invetiamentu mai alesu cându, dupa 1848 si românului i s'a deschisu câmpu liberu la invetiamentu, ba aru aflá d. B. ca dela venirea marelui *Siagun'a* in *Transilvani'a*: invetiamentulu a facutu unu progresu admirabilu, cáci românii dela venirea acestui nemuritoriu arhiepistoriu in *Transilvani'a*: au edificatu sute de scoli atátu superiori câtu si inferiori, cari astfelu împodobescu tiér'a cá florile primáver'a câmpulu, — ba duca-se d. B. chiaru in *Bradu*, in cuibulu si vétr'a revolutionariului *Horea*, si acolo va vedé unu gimnasiu romanu inferioru, in câtu nu-si va dá crediementu ochiloru sei ca acél'a e gimnasiu romanu, radiatu si sustienutu cu spesele proprii ale locuitoriloru romani din *Zarandu*, din care acum mai de 20 de ani multi elevi luminati au iesitu si iesu. Faca d. B. o preumblare si pâna la *Brasiovu* si se va convinge ca acolo au radiatu românii ortodocsi unu gimnasiu completu si alte scóle frumóse provideute cu profesori iesiti din academii si universitáti, credu ca bravur'a brasioveniloru aru pune in uimire pe d. *Bucszsky* fatia de scolile radicate si sustienute pe spesele-si proprii. — Despre atle scoli române din *Transilvani'a* tacu, cáci acestea se lauda pe sine insele.

Mai departe, rogu pe d. B. ca deca va mai edá calendare in a. venitoriu sa binevoiesca a scrie intr'ensele si istori'a lui *Dozs'a* cá sa vedemu incâtu variéza acesti doi in fapte loru severe? cáci eu sum de parere ca, de aru dice *Dozs'a* câtra *Hori'a* „*scóteti sterculu ce-lu ai in ochi Hori-o! Hori'a i-arú respunde „scóteti mai întâiu tu Dozs'o! bern'a din ochiu-ti, és szent a békeség.* — In fine dle Redactoru! Erá intr'o séra cându ceateam istoriór'a d. *Bucszsky*, si eata nimeri la mine unu amicu alu meu, unguru reformatu din *Turd'a*, cu numele B. L. carele, intrându in casa, me saluta, (vedi bine unguresce. cáci românesce nu pré scie vorbi:) adon az Isten jó estvét ur barátom! la care eu i respunseu „*Isten hozta barátom ur!*“ „*Hát mivel foglaltoskodik?*“ eu i spuseu ca eata tocm'a cetescu o istorióra iesita intr'unu calindariu ungurescu alui *Bucszsky Alajos* din *B. pest'a*, si uitate, i diseu magiarului meu amicu, cum vorbescu ungurii d-vóstra acum in 1877, despre noi românii de cu despretiu tocm'a cá înainte de acést'a cu unu secolu, ce dici ur barátom la acestea? unguru meu fâra fatiaria, si sinceru mi dise: „*hidje meg ur barátom! hogy én látván 's olvasván ezeket a surlodásokat a két nemzet közt: jót mit sem reménylek.*“

(„*Crede dle amice ca eu vediendu si cetindu frecârile aceste nu sperezu nici unu bine.*“) Eata judecata sanatósa dela unu omu din poporulu magiaru. De s'aru invetiá si domnii sa judece odata asiá de sanatosu cum judeca poporulu! M. P.

Colectiune

de materii, relative la matrimoniu si divortiu in biserica gr. or.

(Urmare.)

XIV.

Inca ce-va despre adulteriu.

Amu vediutu mai susu, ca in unele legi positive se tractéza adulteriu intocmai si cu acele-si urmári de dreptu, la barbatu, cá si la femeia.

Adeverulu canonicu inse nu este asiá.

Legile bizantine (Digest. 4 L. 5. 6 §. 1. si Basilic. 60. 37. 8.) privéu pe femeia de adultera in ori-ce casu de impreunare straina; iér' pe barbatu numai atunci, cându elu s'au impreunatu cu o femeia maritata séu cându elu, in decursulu casatoriei lui, incheia o a dóu'a casatoria, pâna cându impreunarea lui cu o femeia libera se tractá cá stuprum.

De aceea actiunea divortiala din motivulu adulteriu erá concesa numai in contr'a muierei.

In contr'a acestei norme au polemizatu *Gregoriu* din *Nazianz* si *Crisostomus*. Inse tôte acestea polemii au remasu in práca fâra rezultatu dupa ce *Gregoriu* din *Niss'a* si indeosebi Sft. *Vasilii*, cea dintâiu autoritate in biserica, s'au enunciatu pentru interpretarea susu atinsa romana (bizantina).

Vasilii au aplicatu di's'a din *Evangelia* (*Mateiu* V. 28. *XIX.* 9. *I. Corint.* VII. 40.) numai la femeia. Opiniunea lui *Vasilii* au devenitu in valóre in biserica (vedi nomo-canon. L. tit. 42 si epistol'a Sft. *Basil.* II C. 5.) si barbatulu in casuri de stupru erá supusu numai pedeselor bisericesci.

Totu odata s'au enunciatu cá principiu: ca dóue persóne cari s'au dejudecatu a fi vinovate de adulteriu, sub nici o conditiune nu potu a se casatori între sine; iér' deca totusi s'aru casatori, acést'a nu are valóre canonica.

La actiune pentru adulteriu s'au admisu numai: barbatulu, apoi si tatalu, fratele si mosiulu femeii (câror'a se recomanda a abstá dela actii).

De aci urméza, ca femeia nu este indreptatita a radicá actiune din causa adulteriu ei (*Cod.* IX. 9. 1. *Basilic.* LX. 37. 46). In contr'a adulteriuului séu fornicatiunei unui preotu, póte radicá actiune ori-ce omu.

Actiunea divortiala din motivulu adulteriu se stinge séu prescrie dupa 5 ani, séu deca actorulu au iertatu fapt'a espresu séu prin continuarea convietuiri. Adulteriu se dovedesce prin marturii si alte indicii (precum nascerea de copilu in absentia lunga a barbatului) si prea raru, in casu necesariu, cu juramentu despre aflarea in fapta a adulteriuului, suspiciunea inse nu face dovéda. Despre acestea inse se va tractá mai multu in procesu la tempulu seu.

Mai vine a se observá, dupa legile romane bizantine, ca in acelu casu, cându afla barbatulu dupa cununia séu logodna pe femeia sea ingrecata, atunci se privesce pe partea lui lipsa de consensu in matrimoniu, iér' pe partea femeii incelaciune, si barbatulu póte cere anularea nuntii, inse numai atunci, cându: a) nu s'au cununatu inainte de tempulu legalu cu o veduva séu femeia despartita (anulu de jelu séu 6 luni; b) cându au aflatu elu starea femeii dupa casatoria si inainte de acést'a nu au avutu impreunare cu ea; c) deca elu de locu dupa descoperirea stárei femeii abstá de convietuire si impreunare cu ea. Femeia nu este indreptatita a cere divortiu din starea acést'a a ei.

XV.

Cununii ilegale.

Dupa cum se vede din normele pravilei apoi mai tôte motivele divortiali aduse aci suntu de acea natura, ca ele urméza dupa incheierea casatoriei, afara numai de bólele amintite in Cap. 233 si 234, pentru cari se recere, cá sa fia fostu esistente inainte de casatoria asemenea in casuri, cându motivulu se nasce inainte de nunta (vedi tract. XIV.)

Nu mai in capu 228 alu pravilei se afla o norma generala, dupa care atátu barbatulu, câtu si muierea póte cere divortiu, deca casatori'a va fi afara de lege. Aici se vede a se intielege tôte acelea pedeci, cari nimi-

*) Avisámu pre onorabili lectori ai fôiei nôstre la Nrii 84, 85, 101, 102 a. tr. Nr. 3 a. c. din „*Teleg. Rom.*“

cescu casatori'a, adeca acele momente, cari suntu prescise cá neaperatu de lipsa, pentru validitatea casatoriei. Vedi aceste in Comp. dr. can. de Siagun'a §. 70—128, langa cari vinu a se enúmerá si legile custatóre ale statului, in deosebi cele militari (vedi pastoralulu de Siagun'a pag. 255 etc. si ordinatiunile in „Tel. Rom.“ din anulu 1873 si 1874).

In categori'a acelor momente canonice, ce se receru la incheierea casatoriei pentru validitatea ei cade si *motivulu silei* la casatoria, adeca lips'a consensului in matrimoniu, care este neaperatu de lipsa, precum si *motivulu incelarei in persóna* cá atare (vedi Siagun'a Comp. de can. § 81). Sil'a póta fi fisica si morala, tortia, intricosiare, inse trebuie se fie asiá de mare, încátu se escluda pre deplinu libertatea consensului in matrimoniu.

Negresitu, ca trebuie se fie judecatoriu cu mare rigurositate la cercetarea silei; déca ea s'au facutu la minoreni? cari mai usioru se potu rapí de libertatea vointiei, déca sila s'au facutu cu atari fapte, cari suntu apte de a causá sil'a? séu déca lips'a consensului au disparutu dupa cunonie (d. e. femeia silita au iubitu pre barbatu si au avutu si prunci cu elu séu au trairu mai lungu timpu cu elu in pace). Cununi'a resp. logodna facuta, din sila se póte convalidá prin invóirea succesiva a pártii silite, fie aceea espresu dechiarata séu prin continuarea convetiuierei conjugali; iér in aceste casuri partea cealalta trebuie sa se supuna matrimoniu, de unde urméza ca nu are dreptu de actiune pentru sil'a facuta pártii contrarie.

Incelarea in persóna cá atare, se deosebeste de aceea incelare in persóna dupa capu. 218 a pravilei, candu barbatulu nu-si afla pe femeia vergura, si cea dintâiu aru fi atunci, candu cine-va crede a luá de sociu pe cutare, si la cununie se infatiasiaza cu altu cine-va séu voiesce a luá pe o persóna sanatósa, si la logodna séu cununia se presinta unu smintitu etc. Acestu casu póte numai la logodna, candu acést'a se negociéza prin plenipotenitati, sa se intemple, ceea ce inse in biseric'a nóstra cu greu se va po-tea intemplá. Altcum astfelu de supositiuni de persóna, aru cadea in categori'a cununiilor clandestine.

Nu este incelare in persóna, candu cine-va se simte incelatu in privintia averei moravurilor etc.

Este in fine de observatu, ca pâna candu acelea cununii, cari suntu oprite de lege parte pentru neimplinirea formelor prescise de biseric'a (clandestine) parte pentru neimplinirea conditiunilor prescise de biseric'a séu de statu, parte pentru ca ele suntu absolutu oprite (d. e. din consancvinitate), se despartu din oficiu; casatori'a din motivulu silei, asiá si alu incelarei in persóna, numai dupa cerererea pártiei se póte desparti.

Inca o intrebare este de interesu: se póte anulá cununi'a facuta de cátra preotu necompetente? Unu sinodu patriarchalu din an. 1306 au decisu: cá sa nu se incheia casatorii fara intrevinerea parochului competente, iér a se delegá altu preotu la cununia, stá numai in poterea episcopului resp. consistoriului lui. Insa din caus'a necompetentiei tain'a casatoriei nu se nulifica, ci pártile, ce au cunoscutu necompetentia se pedepescu (decretu sinod. alu patriarchului Manuilu din an. 1250).

Potu obveni si casatorii incheiate contr'a formelor prescise bis.; din causa, ca pártile nu au cunoscutu cele prescise. Atari casatorii sa nu se nulifice usioru dupa can. 13 a lui Teofilu, ci sa se cerceteze cu deame-runtulu, indeosebi, déca pártile au convetiuitu mai multi ani (10).

Cununiile seversite in contr'a le-

gei se potu convalidá prin dispensatiuni séu implinirea succesiva a formelor. Inse dispensatiuni nu se concedu dela alu 2-le si 3-le gradu de rudenía, dela sántien'a de preotu, si adulteriu. Biseric'a nóstra au restrinsu tare dispensatiunile. Patriarchulu Gregoriu VI din Constantino-pole prin unu decretu din an. 1839 serie, ca nu se va dá dispensatie de gradurile oprite de rudenía séu de cuscrie. (Va urmá.)

Varietáti.

** Scolasticu. Avendu scóla comerciala gr. or. din Brasiovu dreptulu de publicitate, invetiaceii acestei scoli se voru bucurá de beneficiulu legei de inarmare, de a puté servi cá voluntari de unu anu in armata, — despre ce dupa cum aflámu din fonte siguru, s'au incunosciatutu tóte comandele militari.

** Ratiocinulu despre banii incursi cu ocaziunea tieneréi „Balului románu“ arangiatu in favorulu bibliotecei scóleloru románe gr. ort. din S. Sebesiu in 8 Fauru st. n.

Preste pretiuu intrárei a incursu dela urmatorii p. t. domni: G. Angyal cons. de statu in pens. 3 fl.; I. Parasciviu subj. regescu 5 fl.; N. Siandru de Viste 5 fl.; veduv'a Weisörtel 3 fl.; Ferd. Baumann jun. 3 fl.; I. Onitiu neg. 3 fl.; I. Cristea 3 fl.; G. Munteanu parochu 3 fl.; N. Nagy comisariu catastrualu 5 fl.; Forro Gevr. 5 fl.; Demianu Mog'a 3 fl.; cu totulu 41 fl.

Iér' sum'a dela p. t. domni ce a solvitu pretiuu fisatu e de 109 fl. v. a. Cu totulu 150 fl. v. a.

Spesele balului a fostu 117 fl. v. a. deci resulta venitu curatu pentru biblioteca 33 fl. v. a.

Subscribulu corpu invetiatorescu vine publice a esprime cea mai profunda multiamita binevoitoriloru contribuitori.

S. Sebesiu 8 Fauru n. 1877.

Corpulu invetiatorescu.

(†) Necrologu. Demnulu si piosulu parochu gr. or. din Apoldulu inferioru, Ioanu Lazaru a repausatu luni in 22 Februaru a. c. fiindu in etate de 53 de ani. si s'a inmormontatu in 24 l. c. Pe reposatulu lu jelesce pretés'a remasa veduva, trei fii, fratele seu Dlu as. cons. Moise Lazaru, o sora, cumnata si alte rudeni si cunoscuti. Fiai tierin'a usóra!

** Multiemita publica. Quietandu prin acést'a primirea sumei de 210 fl. 20 cr. v. a. si 1 galbinu imperialu austriacu, precum s'a publicatu in Nr. 13 a. c. alu „Tel. Rom.“, langa cari se mai adaugu 2 fl. v. a. primiti in urma dela dlu Ilarin Popoviciu, — cá venitu curatu dela petrecerea sociala din 29 Ianuariu (10 Februaru) a. c. in favórea scólei románe gr. or. din cetate, comitetulu parochiale subscrisu si tiene de placuta datorintia, a pronunciatu atátu initiatoriului acelei petreceri, cátu si dloru membri ai comitetului arangiatoriu, mai departe dómneloru si domnióreloru conlucratóre la concertu (langa cari si dlui ascultatoriu de teologia Vasiliu Voin'a si tineriloru studenti diletanti in music'a instrumentalá), in fine tuturor generosiloru contribuitori, de aici si din afara, caldurós'a multiemita a comunei bisericesci pentru nobilele dloru concursu.

Din siedinti'a comitetului parochiale alu bisericéi gr. or. din cetate in Sabiiu, tienuta la 13/25 Febr. 1877.

Iacobu Bolog'a m/p.

presiedinte.

Dr. Dem. Racuciu m/p.

notariu.

** Suntemu recercati a publicá urmatórele: Dle Redactoru! cá actionariu la „Albin'a“ me interesezu de acestu institutu. Intr'o varietate amu cetitu si in pretiuitele colóne

ale jurnalului nostru, ca adunarea generala din estu anu va fi in 29 Martiu a. c. Audu din unii si din altii ca Directiunea a publicatu in „Gazet'a Trans“ si ordinea dilei dela acésta adunare. Me miru cum de nu o gasimu publicata si in „Tel. Rom.“ fiindca nu e in stare fiacine a tiené ambe jurnalele si asiá actionarii cari nu au „Gazet'a“ suntu scurtati in drepturile lor. Ori ca „Gaz. Tr.“ e organulu „Albinei“? Ori cum va fi, ecuitabilitatea fatia de actionari cere cá Directiunea sa nu prefere pe unii si sa ignoreze pe altii*).

Unu actiunariu.

** Tunuri uchatiane pentru Transilvani'a voru sosi in decursulu lunei curente din arsenalulu vienesu si adeca pentru garnisónele din Sibiiu, Brasiovu si Clusiu. Regimentulu 8, státiunatu in Transilvani'a, capeta 15 baterii a 8 tunuri, cu totulu 120 tunuri cu tóte uneltele si munitiunea ce se tienu de ele. Din fia-care garnisóna, dintre cele numite a plecatu câte o deputatiune la Viep'a, constituita din unu oficieru, suboficieru si unu artilleristu. In Vien'a se voru initiá acést'a in manipulatiunea cu tunurile cele nóue si apoi voru servi de instructori in garnisónele respective. In dóue, trei septamani voru sosi tunurile uchatiane si aici.

** Fesulu. „Kelet“ ne spune, ca vr'o 59 de studenti dela universitatea din Clusiu, s'au hotaritu a purtá de aci incolo fesu, cá turcii. Eata progresu sa-lu prindi cu mân'a.

** Intardierea postei din Romani'a. Post'a de marti si mercuri, din Romani'a, amu primít'o cu dóue dile, respective cu o di, mai tardiu. Cea de ieri inca nu amu primit'o. Din sciri private aflámu ca pedec'a a fostu umetiú cei mari dela Predealu si Timisiu. — Asemenea cetimu despre passulu dela Tibuti'a spre Bucovin'a, unde umetii in dóue renduri au intreruptu comunicatiunea cu totulu.

** (Viheri) sér'a la órele 8 a disparutu dintr'o odaia in strad'a Macellulariloru unu caputu de iérna fórté elegantu de colóre veneta rosatiaca. Stof'a e lána mestecata cu metasa, captusial'a alba cu vergi negre. Celu ce va fi norocosu a dá de urm'a posesorului actualu si lu-va descoperi pre langa acea, ca, se va recomandá inaintea sántului Petru, mai capeta si pe lumea acést'a o resplátire corespundietóre.

** Barba virum decet. Amu cetitu in „Gazeta Transilvaniei“ ca a esitu unu Ucasu (politicu séu eclesiasticu) cá toti popii ruteni se si taie(?) barba. Nu ve aduceti aminte ca cam pe la anulu 1851—52, s'a datu unu asemenea Ucasu către toti deregatorii cá sa-si taie barbele. Pe acelu tempu erau in Alba-Iuli'a in oficiu publicu D-nii S. . . . . P. . . . . R. . . . . si altii, cari toti purtau barbe. Vine Ucasulu. D-nii numiti nu voiau bucurosi a se despartii de ceea ce natura le-a datu. Dar' Ucasulu erá mai absolutu decâtu legea naturei. Ce se face? Candu inmormonti pe cine-va, chiaru si pe o barba: trebuie séu sa plangi, séu sa te inveselesci. Echoulu plangerei, séu a inveselesci este: musica. Iubitiu nostri cu ba bele loru condannate la esiliu, nici mai multu nici mai putiemu, decâtu se determinara a esterminá frumusetia barbei loru prin innulu de ingropaciune. Sciti otelulu dela Santa-Peteróia? vis-a-vis erau trei bordeie de barbiri, amicii nostri, cu tristetia de a se desparti de ceea-ce se zice ca „virum decet“ trecu melancolici preste drumu, cu capela de musica dupa ei. Intra in penitenciariulu barbiarului,

*) Asiá este, inse publicarea e impreunata cu spese si crutiarea nu se póte face objectu de imputare nimenui. Red.

ocupa fie-care in *súmma tristitia* fotoliulu tonsurei. Si cându mecanismulu laponului si a briciului, a inceputu operatiunea sea fatale, atunci unu canteccu lamentosu se redicá din music'a tiganésca, ce plangea si ea de atáta barba perduta. Unulu dintre cei ce erau sub „tonsura“ dise barbierului: „Ei bine, D-ta ai facutu acésta, pentru cá sa poti plati contributiunea de venitu: fiindu ca déca nu radi barbe, n'ai venit, si déca n'ai venit, nu poti respunde statului ce este a statului“.

„Ah! Bah! respunde barbierulu, este o gluma ungro-nemtiésca, platita cu banii D-vóstra“.

Burs'a de Vien'a.

Din 26 Februaru (9 Mart.) 1877.

Metalicele 5%	62 95
Imprumutulu nationalu 5% (argintu)	67 95
Imprumutulu de statu din 1860	109 —
Actiuni de banca	830 —
Actiuni de creditu	149 30
London	123 65
Obligatiuni de desdunnare Unguresci	75 —
„ „ „ Temisiorene	72 25
„ „ „ Ardelenesci	71 60
„ „ „ Croato-slavone	— —
Argintu	113 30
Galbinu	5 90
Napoleonu d'auru (poli)	9 89
Valut'a nóua imperiale germána	60 75

Nr. 539 Epitr.

Licitatiune.

In 25 Martiu st. n. a. c. se va esarendá prin licitatiune publica la cas'a parochiale gr. or. din Turd'a, fenatiulu numitu „Lobodasiu“, asiédiatu pre hotarulu Turdei sub Nr. top. 5546 a), b), in marime de 106 jugeri si 212 stangini patrati, pre 3 ani de dile la celu ce va dá mai multu. Pretiuu de esclamaré e 300 fl. si din acést'a 10% vadiu. Oferte in scrisu sigilate se primescu numai pâna la deschiderea licitatiunei. Condiuniile esarendarei mai de aprópe se voru puté vedé la cas'a parochiala gr. or. din Turd'a, séu in cancelari'a archidiecezana din Sabiiu.

Sabiiu, 12/24 Fauru 1877.

Consistoriulu archidiecezanu greco-orientalu.

Edictu.

Ioanu Ioanu Tulbure din Brasiovu carele mai bine de siese ani au parasitu cu necredintia pre legiuit'a sea socia Elen'a Ioanu Popoviciu totu din Brasiovu, fára a se scí nici pâna a stadi loculu ubicatiunei lui, se citéza prin acést'a, cá in terminu de unu anu de dile sa se presenteze la scaunulu protopresbiterale mai josu subscrisu, cáci la din contra procesulu divortialu incaminatu de soci'a lui se va pertractá si decide si in absentia lui.

Brasiovu 9 Fauru 1877.

Oficiulu ppresbiteralu gr. or.
I-iu alu Brasiovului.

Iosifu Baracu,
1—3 protop.

Post'a redactiunei.

D. H. Le scimu tóte; dara tocma déca fói'a din cestiune in fondu nu e nici *bisericésca* nici *scolastica*, trebuie apretiata asiá cum este. Rabdarea *pré indelunga* póte fi stricaciósa; inse *indelunga* rabdare, pre temeiuu moralitátiei, a triumfatu totudeaun'a. Moralitatea restignita a invinsu lumea si iadulu si a redatu pe omu demnitátiei sele.